

مقایسه ارتباط ریسک‌پذیری با پرخاشگری در مردان و زنان بدن‌ساز

Original Article

Open Access

معصومه پروانه^{۱*}، دکتر حسن محمدزاده^۲

۱. کارشناسی ارشد رفتار حرکتی دانشگاه ارومیه (نویسنده مسئول)؛ ۲. دانشیار گروه رفتار حرکتی، دانشگاه ارومیه

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۴/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۷/۲۸

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین ارتباط ریسک‌پذیری با پرخاشگری در ورزشکاران بدن‌ساز بود. پژوهش حاضر از نوع همبستگی، علی‌مقایسه‌ای بود، جامعه آماری این پژوهش را کلیه ورزشکاران باشگاه‌های بدن‌سازی ارومیه تشکیل دادند که از بین آنها ۵۰ نفر مرد و ۵۰ نفر زن بدن‌ساز با حداقل یک سال و حداکثر پنج سال سابقه تمرین منظم به‌صورت در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه شامل پرسش‌نامه پرخاشگری باس و پری و برای ارزیابی خطرپذیری از یک پرسش‌نامه ترکیبی با دو مؤلفه هیجان‌خواهی و تکانشگری زاگرمین استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و برای بررسی معناداری تفاوت بین دو گروه مردان و زنان از آزمون t مستقل استفاده شد. بر اساس یافته‌های پژوهش بین متغیرهای پرخاشگری و ریسک‌پذیری رابطه مثبت و معناداری وجود داشت ($P=0/015$). نتایج آزمون t مستقل تفاوت معناداری بین ریسک‌پذیری ($P<0/01$) و پرخاشگری ($P<0/05$) بدن‌سازان مرد و زن نشان داد. یعنی میانگین ریسک‌پذیری و پرخاشگری به‌طور معناداری در مردان بیشتر از زنان بود. با توجه به اینکه یکی از ویژگی‌های با ارزش در میان جوامع، موضوع ریسک‌پذیری و قبول احتمال خطر برای دستیابی به اهدافی متعالی است، در ریسک‌پذیری نیز مانند هر کار دیگری، می‌بایست اعتدال را رعایت کرد. انسان‌ها نباید بیش از توان خود خطر کنند، چرا که خطرپذیری زیاد سلامت روان را به خطر می‌اندازد.

واژه‌های کلیدی: ریسک‌پذیری، پرخاشگری، تفاوت‌های جنسی، بدن‌سازان

* masoomeh.paevaneh@yahoo.com

JASSF
Volume 2, Number 1; 2015
100-111

Original Article

Open Access

Comparison of The Relationship between Risk-Taking and Aggression in Male And Female Bodybuilders

Masoumeh Parvaneh¹, Hassan Mohammadzadeh²

1. MSc of Motor Behaviour, Urmia University; 2. Associated Professor of Motor Behaviour, Urmia University

Abstract

The aim of this study was to determine the relationship between risk-taking and aggression in bodybuilders. This was a correlational, causal-comparative study. The population of this study included all bodybuilders of fitness clubs in Urmia city among which 50 male and 50 female with at least one year and maximum five years history of regular exercise were selected in a convenient manner. Bass and Perry aggression questionnaire and Zuckerman mixed questionnaire were used to collect the data. Data were analyzed using Pearson correlation coefficient and independent t-test. Results showed that there was significant positive correlation between aggression and risk-taking ($p=0.015$). Independent t-test analysis showed a significant difference between men and women in risk-taking ($p<0.01$) and aggression ($p<0.05$); namely the average of risk-taking and aggression was significantly higher in men than women. Given the fact that taking risk to achieve ambitious goals is one of the most valuable features among communities, it should be taken in moderation. People should not take unbearable risks because high risks jeopardizes mental health.

Keywords: Risk-taking, Aggression, Sex differences, Bodybuilders

مقدمه

ورزش نقش مهمی در سلامت روانی انسان دارد، به طوری که در سال ۲۰۰۲ شعار بهداشت جهانی «تحرک رمز سلامتی» بود (تل ول و گرینلس^۱، ۲۰۰۳). به طور کلی، اجرای بهینه مهارت‌های ورزشی به وجود سه نوع آمادگی جسمانی، مهارتی و روانی وابسته است. از آنجا که روش‌های مختلف تمرینی و شیوه‌های اجرای مهارت، تکامل یافته‌اند و فاصله بین قهرمانان به چند هزارم ثانیه و چند میلی‌متر کاهش پیدا کرده است، به نظر می‌رسد تفاوت عملکرد قهرمانان بیش از هر زمانی به آمادگی روانی آنها مربوط باشد (جعفری، مرادی و رفیعی‌نیا، ۱۳۸۶). یکی از ویژگی‌های ورزشکاران بسیار موفق، خطرپذیری است. اصطلاح خطر یا ریسک^۲ در بیشتر فرهنگ‌نامه‌ها به عنوان عامل یا عنصری خطرناک، امکان شکست یا صدمه، اندیشه مخاطره‌آمیز، خطر یا مخاطره تعریف می‌شود (جعفری، مرادی و رفیعی‌نیا، ۱۳۸۶). خطر یا ریسک در ادبیات به معنای جسارت داشتن یا بروز رفتار یا تمایل به اقدام در جهت‌ی با آینده‌ای حداقل نامعلوم است به نحوی که نمی‌توان نتایج آن را با اطمینان تشخیص داد. حداقل در بروز نتایج دوگانه آن، یکی از نتایج احتمالی آن برای فرد مفید و سودمند و دیگری زیانبار و ترسناک خواهد بود (اختیاری و بهزادی، ۱۳۸۰). خطرپذیری توسط دو مؤلفه تعریف می‌شود که شامل هیجان‌خواهی^۳ و تکانشگری^۴ می‌باشد. هیجان‌خواهی ویژگی از رفتار انسان است که خواهان تنوع، نو و بدیع بودن، شور و شوق زیاد و کسب تجربه از طریق انجام فعالیت‌های بدنی می‌باشد (درتاج، ۱۳۹۲). هیجان می‌تواند ریسک‌پذیری را تحت تأثیر قرار دهد و به عنوان جستجوی احساسات و تجربیات جدید، میل به پذیرش مخاطره‌های جسمی، اجتماعی، قانونی و مالی به واسطه تجربه نمودن چنین احساساتی مطرح شود (آنشل^۵، ۲۰۰۲). جستجوی تجربه‌های جدید نیز به انحرافات چون پرخاشگری، دزدی و تبهکاری گسترش می‌یابد (قاسمی، ۱۳۸۹). مؤلفه دیگر خطرپذیری، تکانشگری می‌باشد. تکانشگری طیف گسترده‌ای از رفتارهایی است که روی آن کمتر تفکر شده، به صورت رشد نیافته برای دستیابی به یک پاداش یا لذت بروز می‌کند، از خطر بالایی برخوردار است، و پیامدهای ناخواسته قابل توجهی را در پی دارد (اختیاری و همکاران، ۱۳۸۷). تکانشگری هسته اصلی بروز علایم گوناگون در طیف گسترده‌ای از اختلال‌های روانپزشکی است. والدک و میلر^۶ (۱۹۹۷) حتی ارتباط معناداری میان تکانشگری و مصرف بالای کافئین گزارش نمودند (اختیاری و بهزادی، ۱۳۸۰). خطرپذیری زیاد، بهداشت بدنی و روانی افراد را به خطر می‌اندازد و آنان را از کارکرد مناسب اجتماعی باز می‌دارد. سوء مصرف مواد، بزهکاری، و سواس بیمارگونه، آتش‌افروزی، قمار بازی‌های بیمارگونه، رانندگی در هنگام مستی، رفتارهای جنسی پر خطر، می‌بارگی و خشونت نمونه‌هایی از این رفتارها هستند (اختیاری، رضوان‌فرد و مکرری، ۱۳۸۷). از طرفی خشونت و پرخاشگری^۷ پدیده‌ای پیچیده و چند بعدی از رفتار انسانی است؛ از همین رو، پذیرفتنی است اگر بگوییم تلقی و تبیین ساده از آن نادرست است. در حقیقت، پرخاشگری یک حوزه پیچیده از رفتار و تجربه انسان را شامل می‌شود. به گونه‌ای که خشونت انسان، اختلالات روانی و مجرم

1. Thel well & Greenles
2. Risk
3. Sensation-seeking
4. Impulsivity
5. Anshel
6. Valdk and Miller
7. Aggression

بودن را در کنار هم قرار می‌دهد. پرخاشگری شدید و جابرا نه، امروزه یکی از شایع‌ترین و پایدارترین مشکلات اجتماعی در تمام دنیا قلمداد می‌شود و یکی از تهدیدکننده‌های عمده سلامت عمومی به شمار می‌آید (درتاج، ۱۳۹۲). پرخاشگری عبارت است از هر نوع رفتاری که هدفش آزار یا آسیب رساندن به موجودی باشد که تمایلی به آن رفتار ندارد و از آن اجتناب می‌ورزد (کریگ، آندرسون و براد، ۲۰۰۲). آدلر^۲ پرخاشگری را هرگونه تجلی میل به قدرت می‌داند. و فروید^۳، تجلی غریزه مرگ را در رفتار هشیارانه، پرخاشگری دانسته است (عظیمی، ۱۳۷۶). پرخاشگری بسته به نوع الگوی رفتاری، می‌تواند تقسیم‌بندی‌هایی داشته باشد (مثلاً حمله فیزیکی علیه خود، علیه دیگران و یا اشیاء). بسیاری از رفتارها نیز تهاجمی اند گرچه ممکن است آسیبی ایجاد نکنند. خشونت کلامی از آن جمله‌اند (سیداک^۴، ۲۰۰۳). تحقیقات نشان داده زنان از پرخاشگری غیرمستقیم بیشتر استفاده می‌کنند و مردان بیشتر به پرخاشگری فیزیکی تمایل دارند (آرچر^۵، ۲۰۰۴). مطالعات نشان داده است ریسک‌پذیری و مؤلفه‌های آن با پرخاشگری ارتباط دارد. درتاج^۶ (۱۳۹۲) پژوهشی با عنوان «رابطه بین تکانشگری، توانایی حل مسأله اجتماعی و وابستگی به مواد به منظور ارائه مدل پرخاشگری در زندانیان کشور» انجام دادند. نتایج نشان داد که توانایی حل مسأله اجتماعی، تکانشگری و وابستگی به مواد در فهم و پیش بینی پرخاشگری با اهمیت است. دومینگز و بلسام^۷ (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان «رابطه ریسک‌پذیری، سوء مصرف مواد و پرخاشگری در بیماران اسکیزوفرنی» نشان دادند، ۱- بیماران مبتلا به اسکیزوفرنی تهاجمی‌تر از افراد شاهد بودند. ۲- تنها پرخاشگری خصمانه مربوط به ریسک‌پذیری در جامعه اسکیزوفرنی بود. ۳- بیماران مبتلا به آسیب‌شناسی روانی کمتر عملکرد خطر مصرف مواد شیشه به گروه شاهد را نشان دادند. درواقع نتایج نشان داد ریسک‌پذیری می‌تواند رفتارهای پرخاشگرانه را پیش‌بینی کند. هنری و بائر^۸ (۲۰۰۴) پژوهشی با عنوان «ریسک‌پذیری، نگرش نسبت به پرخاشگری و رفتار پرخاشگرانه جوانان مدرسه روستایی» انجام دادند. نتایج نشان داد، ریسک‌پذیری بالاتر با سطوح بالاتری از پرخاشگری مربوط بود. هاک، چور و لیم^۹ (۲۰۱۰) پژوهشی تحت عنوان «اثر هیجان‌خواهی، پرخاشگری و رفتار ریسک‌پذیری در آسیب‌پذیرهای موتورسیکلت» انجام دادند. نتایج نشان داد، آسیب‌پذیری موتورسواران با هیجان‌خواهی، پرخاشگری و ریسک‌پذیری افراد مرتبط است. و موتورسواران با ریسک‌پذیری و پرخاشگری بالا، بیشتر احتمال دارند به زیر گروه‌های آسیب‌پذیر درآیند در حالی که احساس هیجان‌خواهی زیاد قابل توجه نیست. دوستیان و همکاران^{۱۰} (۱۳۹۲) نیز، در پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه پرخاشگری و تکانشگری با آمادگی به اعتیاد در دانشجویان پسر» به این نتیجه رسیدند، دانشجویانی که دچار خصیصه‌های پرخاشگری و تکانشگری بیشتری هستند، بیشتر به سمت مصرف مواد مخدر گرایش دارند و چنانچه موقعیت محیطی باعث شود شدت این ویژگی‌ها افزایش یابد، زمینه‌ساز برخی رفتارهای پرخطر و آسیب‌زا مانند مصرف مواد مخدر خواهد بود. ویلز، واکارو و مک نامرا^{۱۱} (۱۹۹۴) در پژوهش خود تحت عنوان

1. Craig, Anderson & Brad
2. Adler
3. Freud
4. Sadock
5. Archer
6. Dortaj
7. Dominguez & Balsam
8. Henry & Baez
9. Haque, Chor & Lim
10. Dustyan et al
11. Wills, Vaccaro & Mcnamara

پروانه و محمدزاده؛ مقایسه ارتباط ریسک‌پذیری با پرخاشگری در مردان و زنان بدن‌ساز □ ۱۰۵

تجربه‌جویی، خطرپذیری و سازه‌های مرتبط با آن، به‌عنوان پیش‌بینی‌های مصرف مواد در نوجوانی، ۴۵۷ نوجوان را با استفاده از پرسش‌نامه آیزنگ مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد نداشتن کنترل رفتاری، تکانشگری، خشم، هیجان‌خواهی و خطرپذیری و مصرف مواد همبستگی دارند. پژوهش‌های انجام شده بیانگر وجود عوامل متعددی هستند که در بروز پرخاشگری دخالت دارند. شناخت چگونگی ارتباط درونی این عامل‌ها برای پیش‌بینی کردن پرخاشگری ضروری است و برای درمان رفتارهای پرخاشگرانه بسیار مهم است. براساس گزارش تحقیقات متعدد، مصرف مواد گوناگون نیروزا برای افزایش عملکرد ورزشی مشکلی بزرگ در سراسر دنیا محسوب می‌شود، به‌طوری‌که علاقه به مصرف این مواد در سطح بین‌الملل همچنان در حال افزایش است (داناون و همکاران^۱، ۲۰۰۳). یکی از مسائل حاشیه‌ای دیگر، بالاخص در چند دهه اخیر، توجه فراوان جوانان و نوجوانان به بهبود شکل ظاهری بدن، با افزایش حجم و توده عضلانی است. این امر، باعث افزایش شیوع اختلالات تغذیه‌ای و عادات مصرف مواد نیروزا در بین آنها شده است. همچنین، تبلیغات گوناگون رسانه‌ها مبنی بر اینکه بدن ایده‌آل برای مردان، بدنی عضلانی است، به این مشکل دامن می‌زند (لبر^۲، ۲۰۰۳). برخی از نوجوانان معتقدند، پسرانی که دارای عضلات بزرگ‌تری هستند، از جذابیت بیشتری برخوردارند؛ این نارضایتی از تیپ بدنی و تمایل به تغییر آن، یکی از عامل‌های مهم در مصرف برخی داروها، همچون استروئیدهای آنابولیک شده است، که عمدتاً هدف از مصرف آنها افزایش توده عضلانی و بهبود شکل ظاهری بدن است (نیلسون و همکاران^۳، ۲۰۰۱). علاوه بر آن، ورزشکاران در بالاترین سطح، فعالیت و رقابت می‌کنند و برای دستیابی به موفقیت‌های ورزشی غالباً تحت فشارهایی از طرف حامیان، سیاست‌مداران، مربیان، والدین، سازمان‌ها و باشگاه‌های ورزشی هستند. تمام این فشارها باعث می‌شود که آنها در جستجوی برتری‌های فیزیولوژیک، بیومکانیک، تغذیه‌ای و روانی به هر صورت ممکن باشند. از این رو، اغلب این عامل‌ها نیز موجب گرایش ورزشکاران به مصرف مواد نیروزا می‌شود. مصرف مواد گوناگون نیروزا به‌طور گسترده‌ای، در یک مجموعه بسیار وسیع از ورزش‌های گوناگون، در بین ورزشکاران سطوح متفاوت و حتی غیر ورزشکاران یافت می‌شود. در این میان، ورزشکاران رشته بدن‌سازی و پاورلیفتینگ نسبت به ورزشکاران سایر رشته‌ها، برای مصرف این مواد بیشتر مستعدند (کریمی، ۱۳۷۶). پژوهش‌های متعدد نشان می‌دهند که این داروها علاوه بر عارضه‌های بد جسمی، موجب اختلالات رفتاری و ظهور رفتارهای خشن می‌شوند. پژوهش‌های متعددی در سراسر جهان به بررسی میزان آگاهی مصرف‌کنندگان داروهای نیروزا در مورد عارضه‌های جانبی این داروها پرداخته‌اند و نشان داده‌اند که ورزشکاران در مورد مصرف این داروها به اندازه کافی آگاهی نداشته و در انتخاب آنها کمتر دقت کرده‌اند، همچنین بدون توجه به آثار بد جسمانی و رفتاری حاصل از مصرف این داروها، نسبت به مصرف آنها اقدام کرده‌اند (کاشی و همکاران، ۱۳۸۵؛ علیزاده، حسینی، محمدزاده، ۱۳۹۳). لذا با توجه به اهمیت موضوع و خلاء علمی احساس شده در این زمینه، و نیز با توجه به اینکه درباره ارتباط پرخاشگری و ریسک‌پذیری پژوهش‌هایی صورت گرفته است اما درباره رابطه این متغیرها در ورزشکاران، به‌ویژه ورزشکاران مرد و زن بدن‌ساز پژوهشی موجود نیست، از این رو هدف این پژوهش بررسی ارتباط ریسک‌پذیری با پرخاشگری در مردان و زنان بدن‌ساز است.

روش‌شناسی

1. Donovan
2. Laber
3. Nilsson

پژوهش حاضر برحسب ماهیت موضوع و اهداف پژوهش از نوع همبستگی، علی-مقایسه‌ای بود و از یک طرح پژوهش حاوی دو گروه با پس‌آزمون استفاده شد. جامعه آماری شامل کلیه ورزشکاران رشته بدن‌سازی باشگاه‌های ارومیه بود که از میان آنها ۵۰ نفر مرد و ۵۰ نفر زن ورزشکار با سابقه حداقل یک سال و حداکثر پنج سال تمرین منظم به صورت در دسترس به عنوان نمونه بررسی شدند. با توجه به ماهیت پژوهش حاضر از دو پرسش‌نامه، شامل پرسش‌نامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲) و پرسش‌نامه ترکیبی خطرپذیری زاگرم (۱۹۹۴) شامل دو مؤلفه هیجان‌خواهی و تکانشگری، استفاده شد.

پرسش‌نامه اول: پرسش‌نامه پرخاشگری آرنولد اچ باس و مارک پری^۱، یک ابزار خودگزارشی شامل ۲۹ عبارت و چهار زیر مقیاس است، که عبارت است از پرخاشگری بدنی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت. پرسش‌نامه پرخاشگری دارای اعتبار و روایی قابل قبولی است. نتایج ضریب بازمیابی برای چهار زیرمقیاس ۰/۸۰ تا ۰/۷۲ و همبستگی بین چهار زیرمقیاس ۰/۳۸ تا ۰/۴۹ به دست آمده است. جهت سنجش اعتبار درونی مقیاس از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج نشانگر همسانی درونی زیرمقیاس پرخاشگری بدنی ۰/۸۲، پرخاشگری کلامی ۰/۸۱، خشم ۰/۸۳ و خصومت ۰/۸۰ بود. در ایران، محمدی (۱۳۸۵)، اعتبار این پرسش‌نامه را بر روی یک گروه نمونه ۲۰۹ نفری از دانشجویان دانشگاه شیراز، به سه روش آلفای کرونباخ، بازمیابی و تنصیف مورد تحلیل قرار داد که به ترتیب، ضرایب ۰/۸۹، ۰/۷۸ و ۰/۷۳ به دست آمد. روایی این پرسش‌نامه نیز از راه شاخص‌های روایی همگرا، همزمان و تحلیل عوامل مورد بررسی قرار گرفت. روایی همگرای پرسش‌نامه پرخاشگری با محاسبه ضریب همبستگی زیرمقیاس‌های این پرسش‌نامه با یکدیگر و با کل پرسش‌نامه تأیید شد که این ضرایب میان ۰/۳۷ تا ۰/۷۸ متغیر و معنادار بودند (P<۰/۰۰۱). روایی همزمان نیز با به کارگیری مقیاس آسیب روانی عمومی (نجاریان و داودی، ۱۳۸۰)، برآورد شد که ضریب همبستگی (۰/۳۴)، میان پرسش‌نامه پرخاشگری و آسیب روانی عمومی معنادار بود (P<۰/۰۰۱). نتایج تحلیل عوامل با استفاده از روش‌های مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس، نشان داد که این پرسش‌نامه، از چهار عامل خصومت، پرخاشگری جسمانی، پرخاشگری کلامی و خشم تشکیل شده است. این عوامل، بیشتر از ۰/۴۶ واریانس کل را تبیین می‌کنند. سامانی (۱۳۸۶)، نیز در پژوهشی همسانی درونی را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، برای هریک از عوامل خصومت، پرخاشگری جسمانی، پرخاشگری کلامی و خشم به ترتیب برابر با ۰/۸۳، ۰/۷۹، ۰/۷۷ و ۰/۷۰ گزارش کرده است. همچنین برای بررسی پایایی پرسش‌نامه با روش بازمیابی و محاسبه ضریب همبستگی گشتاوردی در مورد ۴۰ نفر از دانشجویان با فاصله زمانی دو هفته ضریب پایایی ۰/۷۴، ۰/۷۸، ۰/۶۸ و ۰/۶۸ را به ترتیب برای عامل‌های خصومت، پرخاشگری جسمانی، پرخاشگری کلامی و خشم به دست داد. آزمودنی‌ها به هر یک از ۲۹ سؤال آزمون که توصیف‌کننده رفتارهای خرده مقیاس‌های پرخاشگری هستند به وسیله درجه‌بندی لیکرت پنج ارزشی به شرح زیر پاسخ دادند: ۱- اصلاً شبیه من نیست. ۲- تا حدی شبیه من نیست. ۳- نه شبیه من است نه شبیه من نیست. ۴- تا حدودی شبیه من است. ۵- کاملاً شبیه من است.

پرسش‌نامه دوم: پرسش‌نامه خطرپذیری، این پرسش‌نامه توسط زاگرم^۲ در سال ۱۹۹۴ ساخته شد که دارای ۴۸ سؤال می‌باشد. ۴۰ سؤال مربوط به هیجان‌خواهی و ۸ سؤال مربوط به تکانشگری می‌باشد. سوالات هیجان‌خواهی از سؤال‌های دو بخشی تشکیل شده است، به طوری که هر آزمودنی می‌تواند یکی از آنها را انتخاب کند. هیجان‌خواهی خود چهار خرده مقیاس دارد که

1. Buss and Perry
2. Zuckerman

پروانه و محمدزاده؛ مقایسه ارتباط ریسک‌پذیری با پرخاشگری در مردان و زنان بدن‌ساز □ ۱۰۷

عبارتند از ماجراجویی، تجربه‌خواهی، عدم بازداری و حساسیت به کسالت. زاگرم و همکاران (۱۹۹۴) پایائی درونی مقیاس را ۸۳٪ تا ۸۶٪ گزارش کردند. ضریب بازآزمایی بعد از ۳ هفته ۹۴٪ به‌دست آمد. ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه مزبور در تحقیق حاضر برای هیجان‌خواهی ۸۲٪ و برای مؤلفه‌های ماجراجویی-تجربه‌جوئی-بازداری‌زدایی و حساسیت به کسالت به ترتیب ۷۸٪-۷۲٪-۷۰٪-۷۵٪ گزارش شد. جدیدترین نسخه آن (فرم پنجم) بر پایه تشابهات بین قومی و بین جنسی در بخش‌هایی از پرسش‌نامه اصلاح و معرفی شده‌است (زاگرم، ۱۹۹۴). شکل پنجم این مقیاس با تغییرات بسته به فرهنگ شامل ۴۰ ماده دو جزئی است و برای اولین بار در کشور توسط محوی شیرازی (۱۳۸۷) هنجاریابی شده است. این مقیاس دارای شش عامل فرعی هیجان‌خواهی، ماجراجویی، ملال‌پذیری، تنوع‌طلبی، گریز از بازداری می‌باشد. اعتبار پرسش‌نامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ گزارش شده است. نمره‌گذاری: در این مقیاس کلی، چهار مقیاس فرعی وجود دارد که هر یک ۱۰ سؤال را شامل می‌شود. مقیاس‌های فرعی عبارتند از (۱) هیجان‌خواهی شدید ماجراجویانه (۲) تجربه‌خواهی (۳) عدم بازداری (۴) حساسیت به کسالت. برای تعیین نمره، آزمودنی‌ها برای هر پاسخ درست یک امتیاز می‌گیرند و پاسخ غلط امتیازی ندارد. پس از آنکه نمره هر فرد برای هر یک از مقیاس‌های فرعی محاسبه گردید، تنها کاری که باقی می‌ماند این است که جمع کل نمرات را به دست بیاوریم تا نتیجه کلی نمونه در مقیاس هیجان‌خواهی زاگرم معلوم شود.

بخش دوم پرسش‌نامه خطرپذیری شامل هشت سؤال است که تکانشگری را می‌سنجد، می‌باشد. این پرسش‌نامه در نواحی مختلف دنیا اعتباریابی شده است. زاگرم در آمریکا اعتبار آن را ۷۰٪ الی ۸۰٪ تخمین زده است. در اسپانیا زوتس اعتبار ۷۹٪ را به‌دست آورد. ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه مزبور در تحقیق حاضر ۷۶٪ گزارش شد. این پرسش‌نامه به‌صورت درست و غلط (T,F) می‌باشد. برای هر پاسخ صحیح یک امتیاز در نظر گرفته می‌شود و برای هر پاسخ غلط نمره صفر در نظر گرفته می‌شود. سپس امتیازات جمع‌آوری و نمره تکانشگری به‌دست می‌آید. در پایان نمرات هیجان‌خواهی و تکانشگری نمونه محاسبه شده و بدین ترتیب نمره خطرپذیری فرد به‌دست می‌آید. افرادی که نمره آنها در دامنه ۰-۲۴ باشد افرادی با خطرپذیری کم محسوب می‌شوند و افرادی که نمره آنها در دامنه ۲۴-۴۸ باشد افرادی با خطرپذیری بالا محسوب می‌شوند. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها و اطلاعات مورد نیاز به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار آماري SPSS نسخه ۱۷ استفاده شد برای تحلیل داده‌ها نیز از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید، و برای مقایسه مردان و زنان در هر کدام از خرده مقیاس‌ها از آزمون t مستقل استفاده شد.

یافته‌ها

اطلاعات جدول ذیل نشان می‌دهد که در تمام خرده مقیاس‌های ریسک‌پذیری و همچنین در نمره ریسک‌پذیری کل، میانگین مردان بیشتر از میانگین زنان می‌باشد.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد داده‌های مربوط به پرسش‌نامه ریسک‌پذیری به تفکیک جنسیت

گروه اسمی	ماجراجویی		تجربه‌خواهی		عدم بازداری		حساسیت به کسالت		هیجان‌خواهی		تکانشگری		ریسک‌پذیری	
	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین
مردان	۲/۲۲	۶/۲۴	۲/۲۴	۳/۵۸	۱/۴۵	۳/۷۶	۱/۶۹	۲/۹۲	۴/۸۲	۱۷/۵	۱/۴۳	۴/۹	۵/۲۶	۲۲/۴

۱۰۸ □ مجله علوم کاربردی ورزش و تندرستی / سال دوم / شماره اول / بهار و تابستان ۱۳۹۴

زنان	۲/۶۹	۵/۵۲	۱/۵	۲/۶۸	۱/۲۵	۳/۲۲	۱/۶۴	۲/۸۶	۴/۳۷	۱۴/۲	۱/۰۶	۴/۷۴	۴/۶	۱۹
کل	۲/۴۸	۵/۸۸	۱/۹۵	۳/۱۳	۱/۳۷	۳/۴۹	۱/۷۴	۳/۳۹	۴/۸۵	۱۵/۹	۱/۲۵	۴/۸۲	۵/۲۵	۲۰/۷

جدول ۲. میانگین و انحراف استاندارد داده‌های مربوط به پرسش‌نامهٔ پرخاشگری به تفکیک جنسیت

گروه اسمی	پرخاشگری بدنی		پرخاشگری کلامی		خشم		خصوصیت		پرخاشگری	
	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین
مردان	۶/۳	۲۵/۹	۳/۵۵	۴/۶	۵/۳۶	۲۰/۴	۵/۰۲	۱۹/۷	۱۴/۹	۸۰/۷
زنان	۵/۸۷	۲۰/۲	۳/۴۷	۱۴/۱	۵/۸	۲۰/۷	۵/۷۳	۱۸/۲	۱۶/۵	۷۳/۱
کل	۶/۷	۳۳	۳/۵	۱۴/۳	۵/۵۶	۲۰/۵۹	۵/۴۱	۱۸/۹	۱۶/۱	۷۹/۹

نرمال بودن توزیع داده‌ها در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. نرمال بودن توزیع داده‌ها

ضرایب	پرخاشگری	ریسک‌پذیری	هیجان‌خواهی	تکانشگری
مقدار ضریب K-S	۰.۸۳۲	۰.۷۱۶	۱.۰۱	۰.۶۹۵
سطح معناداری	۰.۴۵	۰.۶۸۵	۰.۲۶	۰.۶۷۲

اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد که مردان در نمره پرخاشگری کل و همچنین خرده‌مقیاس‌های پرخاشگری بدنی، پرخاشگری کلامی و خصوصیت دارای میانگین بیشتری هستند و تنها میانگین خرده‌مقیاس خشم در زنان بالاتر است.

جدول ۴. همبستگی بین پرخاشگری و ریسک‌پذیری

ویژگی‌ها	ریسک‌پذیری	هیجان‌خواهی	تکانشگری
ضریب پیرسون	۰.۲۴۳	۰.۲۱۵	۰.۱۸۳
مقدار P	۰.۰۱۵*	۰.۰۳۱*	۰.۶۹
تعداد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

*معناداری در سطح ($P < 0.05$)

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود همبستگی ریسک‌پذیری با پرخاشگری ($r=0.243$) در سطح ($P < 0.05$) معنادار است. لذا ضریب تعیین بین دو متغیر ریسک‌پذیری و پرخاشگری برابر با ۰/۰۶ می‌باشد به عبارت دیگر در تحقیق حاضر تنها ۶٪ از واریانس ریسک‌پذیری تبیین می‌شود. جدول شماره ۵ نتایج تفاوت بین دو گروه زنان و مردان را با استفاده از آزمون t نشان می‌دهد.

جدول ۵. نتایج آزمون‌های t مستقل

اختلاف خطای استاندارد	اختلاف میانگین	ارزش معناداری	درجه آزادی	T	
۱	-۳/۳۸	۰۰۰۱ ^{***}	۹۸	-۳/۳۸	ریسک‌پذیری
۳/۱۵	-۷/۵۶	۰/۰۱۸ [*]	۹۸	-۲/۴	پرخاشگری

* معناداری در سطح ($p < 0.05$)

** معناداری در سطح ($p < 0.01$)

با توجه به نتایج مشاهده می‌شود که میانگین ریسک‌پذیری و پرخاشگری به‌طور معناداری در مردان بیشتر از زنان است.

بحث و نتیجه‌گیری

مهارت‌های روانی، اجزای اصلی اثبات شده اجرای پیوسته در سطوح بالای رقابت به شمار می‌روند. به عبارتی می‌توان یکی از تفاوت‌های مهم بین قهرمانان با ورزشکاران سطوح پایین‌تر را به بالا بودن مهارت‌های روانی قهرمانان نسبت داد. در این پژوهش به بررسی ارتباط ریسک‌پذیری با پرخاشگری در ورزشکاران بدن‌ساز پرداخته شده است. یافته‌ها نشان داد بین پرخاشگری و ریسک‌پذیری رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. همچنین نتایج نشان داد مردان در ریسک‌پذیری کل و خرده مقیاس‌های پرخاشگری میانگین بالاتری نسبت به زنان داشتند. و زنان تنها در خرده مقیاس خشم نسبت به مردان، میانگین بالاتر داشتند. به‌طور کل میانگین ریسک‌پذیری و پرخاشگری در مردان بیشتر از زنان بود. نتیجه این پژوهش با یافته‌های درتاج (۱۳۹۲)، آرچر^۱ (۲۰۰۴)، دومینگز و بلسام^۲ (۲۰۱۱)، هنری و بائز^۳ (۲۰۰۴)، هاک، چور و لیم^۴ (۲۰۱۰)، دوستیان، بهمنی، اعظمی، گودینی (۱۳۹۲) که رابطه بین پرخاشگری با ریسک‌پذیری همچنین با مؤلفه‌های ریسک‌پذیری (هیجان‌خواهی و تکانشگری) را نشان دادند، همخوانی داشت. خطرپذیری تابعی از کم کردن حد ایمنی است، هم از لحاظ جسمانی بر حسب صدمه بدنی و هم از لحاظ روانی بر حسب احتمال موفقیت و شکست (قاسمی، ۱۳۸۹). خطرپذیری توسط دو مؤلفه، هیجان‌خواهی و تکانشگری تعریف می‌شود. هیجان‌خواهی و رفتارهای ضداجتماعی به یکدیگر ربط داده شده‌اند. انگیزتگی پایین ممکن است به رفتار هیجان‌خواهی بیمارگونه که ممکن است احتمال تمایلات ضداجتماعی را افزایش دهد منجر شود (مارشال، ۱۳۸۲). همان‌طور که هیجان‌خواهی پایین می‌تواند پیش‌بینی برای تخلقات ضداجتماعی باشد، هیجان‌خواهی بالا می‌تواند پیش‌بینی برای پرخاشگری باشد، یعنی اینکه هیجان‌خواهی می‌تواند فرد را مستعد رفتار پرخاشگرانه سازد (مارشال، ۱۳۸۲). طبق نظر ماروین زاگرم^۵ (۱۹۷۹)، ساختار هیجان‌خواهی به مقدار انگیزتگی که دستگاه

1. Archer
2. Dominguez & Balsam
3. Henry & Baez
4. Hawke, Chor & Lim
5. Zachman

عصبی مرکزی شخص (مغز و نخاع شوکی) از منابع بیرونی تحریک نیاز دارد، مربوط است. طبق نظر زاگرم، هیجان‌خواهی صنعتی است که ویژگی آن نیاز به هیجان و تجربه‌های متنوع، جدید و پیچیده و میل اقدام به خطرهای جسمانی و بدنی به دلیل خود این تجربه‌هاست. فرد زیاد هیجان‌خواه، تحریک بیرونی دائمی مغز را ترجیح می‌دهد، از کارهای عادی خسته می‌شود و مرتباً در جستجوی راه‌های برای افزایش انگیزتگی از طریق تجربه‌های هیجان‌انگیز است. فرد کم هیجان‌خواه، هجوم مداوم تحریک مغزی کمتری را ترجیح می‌دهد و کارهای عادی را نسبتاً خوب تحمل می‌کند (مارشال ریو، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۸۰). به‌طور نمونه، نوجوانانی که به‌عنوان ماجراجویان و هیجان‌خواهان پرخاشگر در نظر گرفته می‌شوند هنگامی که تنها یا با دوستان خود هستند در مقایسه با زمانی که با والدین خود می‌باشند، با سرعت بیشتری رانندگی می‌کنند. افراد هیجان‌خواه در هر سنی که باشند نسبت به آنهایی که هیجان‌خواهی کمتری دارند دوست دارند در هنگام رانندگی به اتومبیل جلویی خود بچسبند (یا با فاصله اندکی از ماشین جلویی خود رانندگی می‌کنند) (همان). پژوهشگران علاقه‌مندند که برای مطالعه بزهکاری یا رفتار جنایتکارانه خلق و خو را به پرخاشگری ارتباط دهند. توجه داشته باشید که فرد با خلق و خوی مستعد برای عمل پرخاشگرانه لزوماً بزهکار یا جنایتکار نمی‌شود شاید دلیل پیوند تکانشگری به پرخاشگری این باشد که به نظر می‌رسد مردم از اکثر تکانه‌های پرخاش‌جویانه خود را بازداری می‌کنند، لذا افراد تکانشگر که قادر به این کار نیستند تمایل بیشتری به پرخاشگری دارند (قاسمی، ۱۳۸۹؛ مارشال، ۱۳۸۲). از سوی دیگر تکانشگری محور مهمی در تشخیص انواع اختلالات بالینی، مانند وابستگی به مواد است. این اصطلاح که به طور گسترده در روان‌شناسی به کار می‌رود، به «رفتاری که با احتیاط کم و ناکافی انجام می‌شود» اشاره دارد، از این رو، تکانشگری سه ویژگی اساسی دارد: رفتار شتاب‌زده و برنامه‌ریزی نشده و بدون فکر و مستعد اشتباه. ممکن است نقطه عطف بسیاری از اختلالات و آسیب‌های اجتماعی، مانند خشونت، قماربازی‌های بیمارگونه، سوء‌مصرف موادمخدر و اختلال شخصیت مرزی و ضداجتماعی باشد؛ بنابراین، تکانشگری و پرخاشگری از نظر مقیاس‌های روان‌سنجی به یکدیگر وابسته‌اند (دوستیان و همکاران، ۱۳۹۲). دربارهٔ ارتباط بین مؤلفه‌های خشم و رفتار پرخاشگرانه و همچنین رفتارهای تکانشی، پژوهش‌های بسیاری انجام شده است لوی^۱ و همکاران (۲۰۰۴) پس از بررسی ۹۲ بیمار دچار اختلال شخصیت مرزی، نشان دادند که مقیاس‌های تکانشگری و پرخاشگری به شدت با هم پیوستگی دارند. ابوالقاسمی در سال ۱۳۸۴ در کتاب خود با عنوان «مباحث عمده و شخصیت، سازه‌های شخصیتی» به این نکته اشاره دارد که بین هیجان‌خواهی با تمایلات جنایت‌کارانه در رفتارهای ضد اجتماعی، پرخاشگری، بی‌انضباطی و تکانشگری ارتباط معناداری وجود دارد علاوه بر این، زاگرم در سال ۱۹۹۴ در مقاله‌اش تحت عنوان (مبنای زیست‌شناختی و رفتاری هیجان‌خواهی) اعلام کرده بود هیجان‌خواهی به تنهایی نمی‌تواند خطرپذیری را تعریف و محاسبه کند. زاگرم اعتقاد داشت که هیجان‌خواهی همراه مؤلفهٔ تکانشگری خطرپذیری را محاسبه می‌کند (انشل، ۲۰۰۲). مک نامارا و توماس ویلز^۲ در سال ۱۹۹۴ عنوان کردند که بین هیجان‌خواهی، تکانشگری و خشم همبستگی وجود دارد. همچنین بررسی‌های انجام شده بیانگر فراوانی بالاتر تکانشگری در مردان است. مردان به سطح برانگیختگی بالاتری نیاز دارند و همین امر زمینه ساز حس برتری جویی بیشتر آنها و بروز رفتارهای تکانشگرانه از سوی آنها است. والدک و میلر

1. Levy
2. Mcnamara & Thomas Welsh

پروانه و محمدزاده؛ مقایسه ارتباط ریسک‌پذیری با پرخاشگری در مردان و زنان بدن‌ساز □ ۱۱۱

(۱۹۹۷) در بررسی تفاوت‌های جنسیتی و تکانشگری در استفاده قانونی از مواد مخدر نشان دادند میزان تکانشگری در مردان نسبت به زنان بیشتر است و همچنین بیان کردند این افزایش سطح تکانشگری با افزایش مصرف مواد در مردان همراه است. همچنین پژوهش‌های انجام شده نشان داده است مردان در مقایسه با زنان تمایل بیشتری به هیجان طلبی دارند به‌ویژه در کارهای ماجراجویانه و معیارهای غیر بازدارنده و در برنامه‌های پر شور و شغف بیشتر مشارکت دارند (قاسمی، ۱۳۸۹). زاگرم و کولمن (۱۹۹۱) در آمریکا پژوهشی را درباره مقایسه هیجان‌خواهی زن و مرد دانشجو انجام دادند و یافتند که مردان در تمام مؤلفه‌های هیجان‌خواهی (ماجراجویی - تجربه‌جوئی - عدم بازداری - آمادگی برای ملالت) نمرات بالاتری نسبت به زنان کسب کردند. در نتیجه نتایج پژوهش‌های انجام شده و همچنین نتیجه پژوهش حاضر وجود رابطه مثبت بین پرخاشگری و ریسک‌پذیری و تفاوت معنادار بین مردان و زنان بدن‌ساز را تأیید می‌کند. در یک جمع‌بندی می‌توان گفت، با توجه به اینکه یکی از ویژگی‌های با ارزش در میان جوامع، موضوع ریسک‌پذیری و قبول احتمال خطر برای دستیابی به اهدافی متعالی است، در ریسک‌پذیری نیز مانند هر کار دیگری، می‌بایست اعتدال را رعایت کرد. انسان‌ها نباید بیش از توان خود خطر کنند، چرا که خطرپذیری زیاد سلامت روان را به خطر می‌اندازد.

این پژوهش محدودیت‌هایی نیز دارد؛ از جمله اینکه برای سابقه ورزشی افراد به دلیل در دسترس نبودن بدن‌سازان مرد و زن به تعداد کافی دامنه حداقل یک سال و حداکثر پنج سال در نظر گرفته شده بود. در پایان پیشنهاد می‌شود رابطه این متغیرها در دیگر رشته‌های ورزشی و در گروه‌های سنی و جنسی مختلف و با سایر متغیرهای روانشناختی مقایسه شود.

تشکر و قدردانی

از تمامی ورزشکاران بدن‌ساز زن و مرد استان آذربایجان غربی به دلیل همکاری صمیمانه‌شان برای شرکت در این پژوهش نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

منابع

۱. ابولقاسمی، ع. (۱۳۸۴). مباحث عمده و شخصیت. سازه‌های شخصیتی، انتشارات دانشگاه اردبیل.
۲. اختیاری ح. بهزادی آ. (۱۳۸۰). قشر پری فرونتال. اختلال‌های تصمیم‌گیری و آزمون‌های ارزیابی‌کننده. تازه‌های علوم شناختی، شماره ۱۰، صص ۸۶-۶۴.
۳. اختیاری ح. رضوان‌فرد م. مکرری آ. (۱۳۸۷). تکانشگری و ابزارهای گوناگون ارزیابی آن: بازبینی دیدگاه‌ها و بررسی‌های انجام شده. مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، سال ۱۴، شماره ۳، صص ۲۵۷-۲۴۷.
۴. اختیاری ح. صفایی ه. اسماعیلی غ. عاطف‌وحید م. ک. عدالتی ه. مکرری آ. (۱۳۸۷). روایی و پایایی نسخه‌های فارسی پرسش‌نامه‌های آیزنک. بارت. دیمکن و زاگرم در تعیین رفتارهای مخاطره‌جویانه و تکانشگری. مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، سال ۱۴، ۳: ۳۳۶-۳۳۰.
۵. انشل مارک. اچ. (۱۳۸۰). روان‌شناسی ورزش از تئوری تا عمل. ترجمه سید علی اصغر مسدد. تهران، انتشارات اطلاعات، صص ۳-۱۲۰.
۶. جعفری ا. مرادی م. رفیعی‌نیا پ. (۱۳۸۶). مقایسه برخی مهارت‌های روانی تکواندوکاران زن برتر و غیربرتر. شماره ۱، صص ۱۱۳-۱۱۳.

۷. درتاج ف. (۱۳۹۲). رابطه بین تکانشگری، توانایی حل مسأله اجتماعی و وابستگی به مواد به منظور ارائه مدل پرخاشگری در زندانیان کشور. فصلنامه انتظام اجتماعی، شماره ۱، صص ۱۱۹-۱۴۲.
۸. دوستیان ی. بهمنی بهمن. اعظمی ی. گودینی ع. (۱۳۹۲). بررسی رابطه پرخاشگری و تکانشگری با آمادگی به اعتیاد در دانشجویان پسر. تابنخشی. تابستان سال ۱۴، شماره ۲، صص ۱۰۸-۱۰۳.
۹. ریو جان مارشال. (۱۳۸۲). انگیزش و هیجان. ترجمه یحیی سیدمحمدی، تهران: موسسه نشر ویرایش
۱۰. سامانی، س. (۱۳۸۶). بررسی پایایی و روایی پرسش‌نامه باس و پری، مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، دانشگاه شیراز، سال سیزدهم، شماره ۴، ۳۶۵-۳۵۹.
۱۱. عظیمی م. (۱۳۷۶). بررسی علل پرخاشگری در دانش‌آموزان دوره راهنمایی شهرستان قزوین با تأکید بر کاربرد پذیری شیوه حل مسأله در درمان این اختلال. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه تهران.
۱۲. علیزاده ل. حسینی فس. محمدزاده ح. (۱۳۹۳). پیش‌بینی پرخاشگری مردان بدن‌ساز با تأکید بر خودشیفتگی و ادراک بدنی. رفتار حرکتی، شماره ۱۷، صص ۸۴-۷۳.
۱۳. قاسمی م. (۱۳۸۹). بررسی رابطه خطرپذیری و خودکارامدی و عملکرد صخره نوردان زن و مرد ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه ارومیه.
۱۴. کریمی ی. (۱۳۷۶). روانشناسی اجتماعی. چاپ دوم، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
۱۵. کاشی ع. کارگرفرد م. مولوی ح. سرلک ز. (۱۳۸۵). مصرف مواد نپروزا در ورزشکاران رشته بدن‌سازی: شیوع، شناخت و آگاهی از عارضه‌های جانبی آن. شماره ۲، صص ۸۶-۷۳.
۱۶. محمدی، ن. (۱۳۸۵). بررسی مقدماتی شاخص‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه پرخاشگری باس-پری. مجله علوم اجتماعی و انسانی، دانشگاه شیراز، دوره ۲۵، شماره ۴.
17. Archer, J. (2004). Sex differences in aggression in real-world settings: a meta-analytic review. *Review of General Psychology*, (8): 291-332
18. Azimi, M. (1376). The causes of aggression in Qazvin city school students, with emphasis on the use of problem-solving methods in the treatment of this disorder. Master's thesis in General Psychology. Tehran University.
19. Craig, A., Anderson and Brad J., Bushman. (2002). Human aggression. *Annu. Rev. Psychol*, 53:27-51.
20. Critchfield, KL., Levy, KN., Clarkin, JF. (2004). The relationship between impulsivity, aggression, and impulsive-aggression in borderline personality disorder: an empirical analysis of self-report measures. *Journal of Personality Disorders*, (6): 555-70.
21. Dominguez, GB., Balsam, P. (2011). The Relationship between Risk-Taking, Substance Abuse and Aggression in Schizophrenia. *Psychology (Barnard College)*. <http://hdl.handle.net/10022/AC:P:10599>.
22. Laber, MP., (2002). Adolescent boys and the muscular male body ideal. *Journal of Adolescent Health*, (4): 233-242
23. Donovan, Rj., Egger, G., Kapernick, V., Mendoza, ja. (2003). Conceptual framework for achieving performance enhancing drug compliance in sport. *Sport Medicine*, (4): 269-284.

24. Haque, Md., Mazharul, Ch., Hoong, Ch., & Lim., Beng, Ch. (2010). Effects of impulsive sensation seeking, aggression and risk-taking behavior on the vulnerability of motorcyclists. *Asian Transport Studies*, 1(2): 165-180.
25. Nilsson, S., Baigi, A., Marklund, B., Fridlund, B. (2001). The prevalence of androgenic-anabolic steroids by adolescent in country of Sweden. *European Journal of Public Health*. (2): 195-197.
26. Sadock, B. J., & Sadock, V. A. (2003). *Synopsis of Psychiatry*. Behavioral Sciences. Clinical Psychiatry. Ninth Edition. Lippincott. Willi. Williams & Wilkins.
27. Swaim, RC., Henry, KL., Baez, NE. (2004). Risk-taking, attitudes toward aggression. and aggressive behavior among rural middle school youth. (2): 157-70.
28. Thel well, R.C., and Greenles, L.A. (2003). Developing competitve endurance performance using mental skills training. *The sport psychology*. (17), Pp: 318-377.
29. Wills, T.A., Vaccaro, D., & Mcnamara, G. (1994). Novelity seeking, risk taking and related constructs as predictors of adolescent substance use. *Journal of Substance Abuse*. (6): 1-20.
30. Waldeck, T.L., Miller, L.S. (1997). Gender and impulsivity differences inlicit substance use. *Journal of substance abuse*, 9: 261.
31. Zuckerman, M., Kuhlman, D.M (1991). Five (or three) robust questionnaire scale factor of personality without culture. *Personality and individual differences*, 12: 929-941.

